

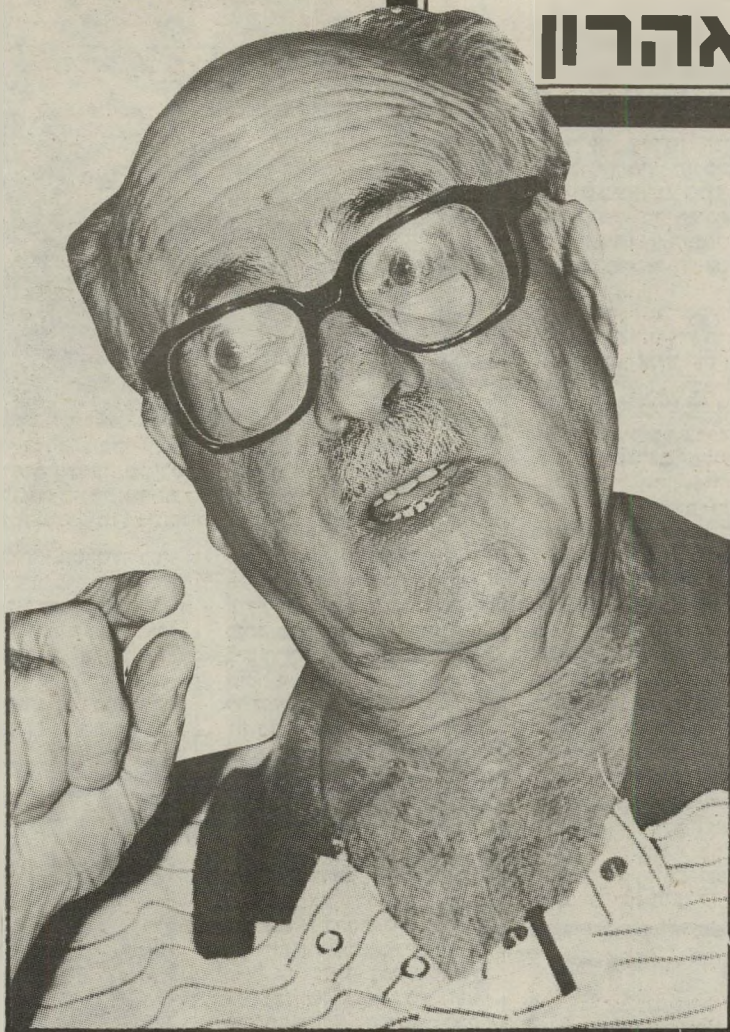
אורי אבנרי שוחח עם יצחק בן-אהרון

● אולי זהו תהליך מקביל — מה שקורה בברית המועצות ומה שקרה בה בקיבוץ. הדור השלישי מאבד את האידיאולוגיה.

כן, אבל אתה מצמצם סוגיה. הבעיה איננה ברית המועצות. אותה הבעיה קיימת בטוקיו ובוושינגטון, בניו יורק ובסטוקהולם, בלונדון ובטורונטו, וגם בפאריס — בכל מקום יש אותה הבעיה. אנחנו חיים בעידן שבו הסתיימו הניסויים המהפכניים האקטיביים לשינוי את פני החברה עליידי הגשמת אידיאלים ואידיאולוגיות. אולי זה התחיל בסוף מלחמת העולם השנייה, על כל ההתייחסויות מודרות עם הפאשיזם והנאציזם והסטאליניזם. ניזם. אבל בלי כל ספק, אנחנו עומדים במצב שהדור הזה, הדור השלישי במונחים שלנו, איננו יורש ערכים ותכונות ונתיבים קבועים.

הוא נאבק על דרך משלו. ולפי שעה — אני יודע מה יש בתוך הקרביים של ההיסטוריה — הוא איננו רוצה להביא את המשיח לעולם, הוא לא רוצה בעצמו להיות משיח לעולם, הוא רואה שיש כיום בחברה די נתונים כדי להבטיח חיים נאותים, חיים חומריים וגם רוחניים, לפי מתכונת מסויימת. אין מקום להתמודדות, אין מקום להתמרדות. אין מקום לזעזוע את הספינה הזאת. היא הולכת במים די שקטים, ולכן, אם זה ברקליי, אם זה טוקיו או ירושלים או תל אביב או חיפה או הקיבוץ, עינים לא נתונה לשנות את הקיים באופן מהותי. רפורמות כן, תיקונים פה ושם, אבל במרכז עומדות עכשיו הנאותו וטובתו של היחיד. החברה מבטיחה את זה לכל צורותיה, הן שווינוניות, הן קיבוציות, הן קפיטאליסטיות — לכל צורותיה. היא העמידה את זה במרכז העניין שלנו, טובת הפרט.

● אבל זה נוגד את כל דרכי-חייו של יצחק בן-אהרון.
נדיוק ככה, זה רק משום שאני מאריך ימים, ולכן יוצא לי להיות משקיף באירועים שבעצם לא הייתי צריך להיות בתוכם, ועל דם, ומעליהם.
● איך אתה מתייחס לזה?

רחל אבנרי, העולם הזה

● בימים האחרונים נפוץ הסיפור על קיבוץ כפר-סאלה, המבקש כביכול להקים כפר-נוודיסטים עם מישו קפוט למציצנים. גם אם זו בדיחה, זה אומר משהו על מצב-הרוח בתנועה הקיבוצית. האם אתה חושב עדיין שהרעיון הקיבוצי הוא ברי קיימא?

הוא בריקיימא לא פחות מאשר כל הרי עיונות החברתיים האחרים. המין האנושי לא המציא לעצמו, עד היום, איוו מערכת-יחסים בין אדם לאדם או מיבנה חברתי להנהגת חיוו ולהשגת אושרו, שיש בו יותר יסודות ואריי כותימים מאשר לקיבוץ.

הקיבוץ זה לא צורת-חיים כפוייה. כל האנשים שם הם אנשים שרוצים לחיות שם. איראפטר לומר שזו עילית. זה 250 קיבוץ צים, עם אוכלוסיה של 150 אלף. זה כבר מעבר לניסיון, אפילו במונחים של בוכר. זו מציאות חיים איתנה מאוד, על כל בעיותיה, כמובן. והבעיות המרכזיות בקיבוץ הן הבעיות המרכזיות של המדינה ושל החברה הישראליה.

לשימחתנו הרבה, הקיבוץ לא התפתח כרת. היה על זה ויכוח גדול עד 1927-1928. אז הוויכוח הוכרע. מי 1910 ועד 1927 התנהל ויכוח, מה תהיה דמותה של הקבוצה, לפי המושגים של אותם הימים, ושל הקיבוץ — לעצמו למען עצמו או מכשיר למען תחית העם. הוא פנה עורף לכל החששות של כת, וצלל לתוך החיים החברתיים הפוליטיים למיניהם. עברו עליו משברים.

אני נוהג לומר שבכלל, הקיבוץ הוא יצירה משרית, שהיא מאוד ערה במציאות.

● משרית במובן של תוצאה של משרי?

לא מרחם. לא מקנא.

אני מתייחס לזה באופן נרגש, בהרגשה שאנחנו נמצאים בורם חיים דינאמי, בחיפוי שים, ואני לא נכנס לעומקי ההיסטוריוסופיה, מה זה המין האנושי. יכול להיות שזה צירוף מאוד נוקשה, הצירוף הזה בין אלוהים ובין בהמה, הרבה פילוסופים עסקו בזה בזמני ועד היום הזה. השאלה הזו לא הוכרעה. אבל אני אומר: אם לדון לפי הבנים שלי ולפי הנכדים שלי, אני רואה שהם בריאניפס, אין להם אידיאל עלול על בריקות ולהיטיב את חייו.

כתאום, אחרי שאתה יוצא מיצחק בן-אהרון, נדמה כאילו הדברים באמת יותר פשוטים, והפיחרונות אינם רק אותם קישקושימלל של שריו הבכדים. שיחה מלב-אל-לב על פילוסופיה קיומית, על משבר האידיאולוגיות, על קו-השבר בחברה הישראלית, על החיים. פרס ורבין כבר לא מתייעצים איתו.

● אתה מרחם עליהם או מקנא בהם?

לא, בטח שלא. לא מרחם ולא מקנא, אני משקיף על זה כהתפתחות אובייקטיבית שעברה עלי במשך אותם 80 שנה שאני חייתי.

היה לי אותו הרבר אחרי מלחמת-העולם הראשונה, כאשר גליה-המפכות של 1918, 1925, 1926 שקע, וכל אירופה הפכה, לאט לאט, לכיזה גדולה מאוד.

28 עמים השתחררו, והיתה תנועת-שיח רור לאומית, אך אירופה שקעה במרמנה, שבה כמובן לא-טלאט עלה הפאשיזם, מוסר

צריך לחרוש מחדש. התנחה שלנו, שאפטר להוריש מהפכה, לדעתי, הוכיחה את עצמה כהנחה הסרת-יסוד.

● גם הקיבוץ וגם המהפכה הקומוניסטית ברוסיה נולדו כמעט באותו הזמן, ברבע הראשון של המאה... כמעט כל התנועות המהפכניות. גם התנועה הלאומיות המהפכניות.

לא, מעצם המאבק של קיום בתוך סביבה של קניין פרטי והישגיות, עם כל הפיתויים שיש בדבר הזה. אז כמובן יש למיפעל הזה מאבק גדול. נוסף על זה יש לו מאבק עם עצמו. מכיוון שהוא איננו כת, כרוגמת הכתות האלו בארצות-הברית, הוא פתוח לכל רוחות-השמיים. אין לו לבוש משלו, אין לו נוהלים משלו, ואין לו תרבות משלו וכו' וכו'. הוא פתוח לכל הורמים הרחניים של העולם, לא רק של הארץ, והכל חוזר לתוכו כמו הקרנות קוסמיות.

● אולי חסר לו דווקא מה שאמרת עכשיו: תרבות משלו, לבוש משלו, סיגנון משלו?

לא, זה לא חסר, לא רצינו בזה. זה היה מגוון את העסק הזה מלכתחילה.

אנחנו רצינו בתנועה המקיימת שליחות היסטורית, ציונית סוציאליסטית, והיא חלק אינטגרלי של בניין חברה ישראלית חדשה, לכל מגוניה, והיא נתונה בתוך המאבקים הפוליטיים-רעיוניים מבית ומבחוץ. וכמובן, בתור שכזאת היא חשופה מאוד להשפעות חוץ ומפלות-חיוץ. עכשיו התנועה הקיבוצית, לדעתי, עיקר הקושי שלה הוא הקושי הרעיוני. העולם סביב לה נמצא — נגיד כי Understatement — כמצב של שינויים מפליגים, פה ושם אפילו של התמוטטות.